

Opgang, 15 december

Teksten

1 – Anoniem (vroeger toegeschreven aan John Redford): “Rejoice in the Lord alway”, Philippenzen 4:4-7 (a 4) (Choir of Westminster Abbey)

De tekst is die van de ‘Introïtus’, de intrede of opgang, voor 3e Advent, uit de King James versie van de bijbel van de Anglicaanse kerk. De vertaling is uit de NBV21.

Rejoice in the Lord always; and again I say, Rejoice.

Let your moderation be known unto all men. The Lord is at hand.

Be careful for nothing; but in every thing by prayer and supplication with thanksgiving let your requests be made known unto God.

And the peace of God, which passeth all understanding, shall keep your hearts and minds through Christ Jesus.

Amen.

Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd.

Laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. De Heer is nabij.

Wees over niets bezorgd, maar vraag in alle omstandigheden aan God wat u nodig hebt en dank Hem in uw gebeden.

Dan zal de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, uw hart en gedachten in Christus Jezus bewaren.

Amen.

2 – Joseph Gabriel Rheinberger (1839-1901): “Qui sedes, Domine”, uit: “Adventsmotetten, Op. 176 No. 6”, psalm 80:1,2b,3 (a 4) (Universitätschor Dresden, o.l.v. Maja Sequeira)

De tekst, voor de ‘graduale’ (een tussenzang tussen de 1e en 2e schriftlezing) in de dienstorde voor 3e Advent, komt uit psalm 80. De vertaling is gebaseerd op de HSV.

Cherubs, of cherubijnen zijn mythische wezens, samengesteld uit een combinatie van verschillende levensvormen zoals leeuw, adelaar of stier met een mensengezicht. In psalm 80 gaat het om de cherubtroon van God in de tempel van Salomo, horend bij Gods koningschap. Met Jozef worden de nakomelingen van Jozef bedoeld, te weten de stammen van Efraïm en Manasse, die van Jozef afkomstig waren.

Qui sedes, Domine, super Cherubim, excita potentiam tuam et veni, qui regis Israel, qui regis intende: qui decuces velut ovem Joseph. Alleluja. Excita Domine potentiam tuam et veni. Alleluja.

Ut salvos facias nos. Alleluja.

U, die troont tussen de Cherubs, wek Uw macht op, en kom ons verlossen, Herder van Israël, van de heersers: U, die Jozef als schapen leidt. Halleluja. Heer, wek Uw macht op en breng ons terug. Halleluja.

Dan zullen wij verlost worden. Halleluja.

3 – Giaches de Wert (1535-1596): “Gaudete in Domino”, Philippenzen 4:4 (a 5) (Stile Antico)

De tekst is die van de ‘Introïtus’, in het ‘Proprium’, de reeks wisselende gezangen van de RK mis, voor de 3e Advent.

Gaudete in Domino semper; iterum dico: gaudete.

Laat de Heer uw vreugde blijven; ik zeg u nogmaals: wees altijd verheugd.

Vervolg op pagina 2

4 – Orlando Gibbons (1583-1625): “This is the record of John”, Joh. 1:19-23 (a 4) (Rogers Covey-Crump; Choir of Magdalen College, Oxford)

De tekst is een van de lezingen voor de adventstijd uit de Geneefse bijbel.

Deze compositie van Orlando Gibbons is een zogenaamde ‘verse anthem’, een vorm van koormuziek die het midden houdt tussen een motet en een ‘full anthem’. Hij is geschreven voor St. John’s College, Oxford; John is Johannes de Doper.

Het stuk is opgedeeld in drie coupletten, gezongen door een (contra)tenor, steeds gevolgd door een echo door het koor (een ‘consort of voices’).

This is the record of John.

When the Jews sent priests and Levites from
Jerusalem to ask him: “Who art thou?”

Dit is de getuigenis van Johannes.

Toen de Joden priesters en Levieten uit Jeruzalem
stuurdten om hem te vragen: “Wie bent u?”

And he confessed and denied not, and said plainly:
“I am not the Christ.”

Koor

En hij beled en ontkende het niet, maar hij zei
eenvoudig: “Ik ben de Christus niet.”

And they asked him: “What art thou then? Art thou
Elias?”

And he said: “I am not.”

“Art thou the prophet?”

And he answered: “No.”

Koor

En zij vroegen hem: “Wat dan? Bent u Elia?”

En hij zei: “Ik ben het niet.”

“Bent u de Profeet?”

En hij antwoordde: “Nee.”

Then said they unto him: “What art thou, that we
may give an answer unto them that sent us; what
sayest thou of thyself?”

And he said: “I am the voice of him that crieth in the
wilderness. Make straight the way of the Lord.”

Koor

Zij zeiden dan tegen hem: “Wie bent u, opdat wij
antwoord kunnen geven aan hen die ons gestuurd
hebben; wat zegt u van uzelf?”

Hij zei: “Ik ben de stem van iemand die roept in de
woestijn. Maak de weg van de Heere recht.”

Vervolg op pagina 3

5 – Georg Philipp Telemann (1681-1767): Cantate “Das ist je gewisslich wahr”, BWV 141 / TWV 1.183 (a 4) (Alsfelder Vocal Ensemble; I Febiarmonici, o.l.v. Wolfgang Heibich)

Deze cantate van Telemann, voor 3e Advent, werd door de negentiende eeuwse Bachgesellschaft aan J.S. Bach toegeschreven, en heeft daarom een BWV-nummer gekregen. Het wordt ook wel een apocriefe Bach-cantate genoemd.

Bach en Telemann kenden elkaar goed, en Telemann's werk heeft zeker regelmatig op de lessenaar van Bach gestaan. Telemann was ook peetvader van Bach's zoon Carl Philipp Emanuel.

De vertaling is van Ria van Hengel.

1. Koor

Das ist je gewißlich wahr und ein theuer werthes
Wort, daß Christus Jesus kommen ist in die Welt,
Sünder selig zu machen.

Dit is zeker waar en een dierbaar, waardevol woord,
dat Christus Jezus in de wereld is gekomen om
zondaren zalig te maken.

2. Aria (tenor)

Jesus ist der Menschen Heil.
Doch wer dieses will genießen, muß sich wahrlich
auch entschließen, ohne falschen Heuchelschein ihm
alleine treu zu sein,
sonst wird ihm dies nicht zu Theil.

Jezus is het heil van de mensen.
Maar wie dat heil wil ontvangen, moet werkelijk ook
besluiten om zonder vals gehuichel alleen hem
trouw te zijn,
anders valt het hem niet ten deel.

3. Recitatief (alt)

Wir müssen recht im Geiste nach ihm fragen und
nicht nur: hier, hier, hier ist Christus sagen,
weil alle Heuchler sich mit Erklärung tragen, sonst
schänden wir das Evangelium als uns'ren besten
Ruhm:
an diesem aber merken wir, daß, so wir sein Gebot
betrachten,
und uns nach selbigem unsträflich achten daß wir
den Heiland kennen.
Dagegen läßt sich jemand einen Christen nennen,
und giebt der Sünde noch Gehör, der ist ein Lügner
und nichts mehr.

Wij moeten oprecht naar hem vragen en niet alleen
zeggen: Hier, hier, hier is Christus,
want zo spreken alle huichelaars; anders onteren we
het evangelie, dat toch het beste is wat we hebben:

het maakt ons duidelijk dat wij, als we ons aan zijn
gebod houden
en dat naar beste weten niet overtreden, de
Verlosser kennen.
Maar wie zich christen noemt en toch gehoor geeft
aan de zonde, die is een leugenaar, niets anders.

4. Aria (bas)

Jesu, Trost der Geistlich-Armen,
lass dich uns're Noth erbarmen,
hilf zur wahren Glaubens-Kraft.
Gieb, daß wir uns dir befehlen
und kein falsches Wort erwählen,
daran das Verderben haft't.

Jezus, troost van de geestelijk armen,
ontferm u over onze nood,
geef ons de ware kracht van het geloof.
Geef dat wij ons aan u toevertrouwen
en niet kiezen voor verkeerde woorden,
waaraan het verderf kleeft.

Vervolg op pagina 4

**6 – Claudio Monteverdi (1567-1643): “Duo seraphim”, uit “Vespro della beata Virgine (1610)
(Nederlands Kamerkoor; Concerto Vocale, o.l.v. René Jacobs)**

Een serafijn of seraf is een engelensoort die bekend is uit het Oude Testament, in het bijbelboek Jesaja. Ze worden vaak beschouwd als de hoogste engelen, die het dichtst bij God staan, en werden vaak afgebeeld als brandende figuren, symbool voor hun ‘brandende liefde’ voor God (het Hebreeuwse woord ‘saraph’ betekent branden).

In Jesaja 6 wordt het volgende visioen beschreven: “In het jaar dat koning Uzzia stierf, zag ik de Heere zitten op een hoge en verheven troon, en de zomen van Zijn gewaad vulden de tempel. Serafs stonden boven Hem. Ieder had zes vleugels: met twee bedekte ieder zijn gezicht, met twee bedekte hij zijn voeten, en met twee vloog hij. De een riep tot de ander: Heilig, heilig, heilig is de HEERE van de legermachten; heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid! De deurpinnen in de drempels schudden door de stem van hem die riep, en het huis vulde zich met rook.”

In het Nieuwe Testament (Johannes) wordt ‘het Woord’ synoniem met Christus.

Monteverdi maakte voor dit stuk uit de Mariavespers voor die tijd uniek gebruik van ruimte en akoestiek: twee stemmen, de serafijnen, zingen elkaar toe vanaf grote afstand. Op het moment dat in de tekst wordt gesproken over de drie getuigen, de drieëenheid, komt er een derde stem bij, waarna de drie stemmen in elkaar overvloeien.

Duo Seraphim, clamabant alter ad alterum:
“Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth.

Plena est omnis terra gloria eius.”

Tres sunt qui testimonium dant in coelo:
Pater, Verbum et Spiritus Sanctus, et hi tres unum sunt.

“Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth.

Plena est omnis terra gloria eius.”

Twee Seraphijnen riepen elkaar toe:

“Heilig, heilig, heilig is de HEERE van de legermachten.

Heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid.”

Er zijn drie getuigen in de hemel:
de Vader, het Woord en de Heilige geest, en deze drie zijn één.

“Heilig, heilig, heilig is de HEERE van de legermachten.

Heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid.”